

Над червоним Дністром

(З повісті „Капітан Конан“).

Я віднайшов свою компанію в окопах над Дністром на південний схід від Бендер, місті, занятім румунами, яким ми помагаємо втримати його, бо „червоні“ хочуть його відобрати. Я віднайшов варту, стежі, боеві частини, землянки, все!... І аж око закліпало, коли глянув на отвори для рушниць в окопах рівно з землею без одної стебельки.

Десь на кінці Європи повикопували всякі ями, щоб нас туди вкинути сім місяців після миру і всі так бовваніють від того, що не знаєш навіть, хто за це відповідає. Так тобі і здається, що земля пригортає тебе наново, бо на її поверхні жити не можна і що розступається тобі під ногами, куди тільки звернешся і що проглине тебе!

І скрізь вона! А на сто метрів перед окопами ще й ріка! і яка! болотистий шлях, що губиться серед степу. За нею — сіра пустиня України. Нічогісенько! Зіжваля і зрізана трава. А за нами

друга Сагара: Бессарабія. Очі шукають на чім могли би спочити і знаходять очеретяний живопліт серед багна, а праворуч якийсь горбочок зі знищеним млином, що ледве підносить крило, останнє своє крило...

Люди не говорять. Живуть гірким обуренням, яке вигрівають у собі, як хоробу. Часом притисне воно їх занадто сильно і хтось ухопив рушницю, щоб кинути нею з проклоном об землю, тоді мало не розідре собі губи по вуха, вишкіривши зуби, другий замахав кулаками.

— Господи! та нехай би вже раз прийшли! Нехай би забрали увесь цей обліг і нас разом із ним! Краще нам буде там як тут! А їм відповідають:

— Як будеш пашекувати, то що це допоможе? Нічого тут не вдієш! Довше не будуть тебе тримати як увесь твій річник! Чим більше будеш казиритись, тим легше вхопиш цих чортів!...

Найбільше доводить нас до розпуки ця тиша, пуста! Наші

діри серед тої безмежної рівнини, над берегом цієї опустілої ріки, виглядають смішні, а наші засідки безглузді. Маємо наказ не дати доступу до Дністра. Але кому? Чи стріляти до всього, що побачимо... Аджеж бачимо тільки пиляку, сонце і мухи! Все це остаточно подобає на якесь знушання над новичками, на якусь воєнну комедію придуману пришелепуватим полководцем, що не може обійтись без свого малого відтинка!

Підчас задушливої спеки мужва полягала довкола, роззявивши роти, — куди не ступиш люди серед мертвецького сну падають в окопах на землю і треба через них перелізати. Єдине, що прокидає їх задубілих це більша риба, коли підстрибне на воді. Тоді давні рибалки заводять розмову: кілька вона може важити, як зветься. І кажуть:

— За те, що тут гзяться з нами, нехай би нам дозволили бодай рибки половити!

Уночі подвоюємо варту. Кажуть, що москалі переходять ріку під нашим носом. Так упевняє розвідочне бюро і румунська поліція. Ніколи нічого не бачимо і не чуємо реального. Бо вартіві бачать щоночі, як тіні повзають;

тоді хтось стріляє, кине світляну ракету і її жовтаве світло заблимає над блідою українською пустою, щоб упасти з шипотом у ріку. І ніщо, весь час ніщо, тільки давні воєнні галюцинації вертаються.

— — — — —
Прокинувшись бачу, що сиджу, весь задубілий з дива, що я спав; світанок заглянув до моєї землянки. А все-ж не можу ще зрозуміти, якто праники, які я чув у сні перемінилися у завязушту стрілянина з другого берега багна.

— Чи вони стріляють віддавна?

— Ні, пане поручнику, щойно почали. Це наступ!

Я знаю це, але скільки таке слово має в собі трагізму, коли хтось вимовить його на світанку серед вибухів і коли нам щойно снилось, що ніколи вже його не почуємо!

Десь біля мене стріляють з рушниць. Вилізаю на лавку, льорнеткою відграбую десь потонувлий світанок, що нагадує світло акваріума. Знов нема нічого, ні на ріці, ні на берегах, нікуди!

— Господи! куди-ж вони стріляють!

Шкода й питати. Вони стріля-

ють, щоб стріляти, щоб залякати загрозу, не дати нікому наблизитися до них...

Але тамті, далеко, з другого боку багна, поза густим трикутником з очерету, не стріляють до тіней! Нараз бачу, як відтінок перерізало надвоє, як це мені показував Конан.

Конан! Він усе передбачив. „Червоні“ просунулись рікою серед темної ночі, підчас шуму води, що приглушує всі інші шуми. Вони ввійшли до багна і заняли окопи. Інші, очевидячки, сунуть берегом до малого моста.

...Мої люди зрозуміли це так само добре, як я. На животах пробують копати лопатами ями. Сараки, не матимуть часу. Ледве викопують дірку над головою, а плечі? Кулі передірають їх на плечах!... Очерет падає тепер іще швидше від коли ми перестали стріляти.

І все це діється точно сім місяців і дванадцять днів після проголошення миру!.. У глибині душі сміюсь з тих, що так стояли над долею останнього вбитого у цій війні, в останній хвилині перед гаслом „перестаньте стріляти!“ Так наче-б справді міг колись бути останній забитий!

Перекл. м. р.